

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.18.10>

Volume 8/2

2024 p. 157-191

OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE MÜZİK POLİTİKALARI EKSENİNDE MEB 2018 ORTAÖĞRETİM MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ TÜRK MÜZİĞİ KONU VE KAZANIM SAYILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ¹

ASSESSMENT OF TURKISH MUSIC TOPIC AND ACHIEVEMENT NUMBERS IN THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION 2018 SECONDARY EDUCATION MUSIC TEACHING PROGRAMS IN THE CONTEXT OF MUSIC POLICIES FROM THE OTTOMAN EMPIRE TO THE PRESENT DAY

Ferhat ŞİMŞEK*

Aslıhan ERUZUN ÖZEL**

ÖZ

Bu araştırmada 2018 yılında MEB TTK tarafından hazırlanan 2018 OMDÖP'de (Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı) yer alan Türk müziği konu ve kazanım sayılarının müzik politikaları ekseninde değerlendirilmesi yapılmıştır. Müzik politikaları ekseninde yapılan bir değerlendirme olduğu için Türk müziği öğretimi ile ilgili yapılan "Osmanlıdan günümüze" geçmiş çalışmaların da genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Türk müziği öğretim uygulamalarının Osmanlıdan itibaren her iktidar döneminde alınan siyâsi kararlarla olumlu ve olumsuz yönlerde etkilendiği ve dönem dönem eğitim-öğretiminin sekteye uğradığı sonucuna ulaşılmıştır. Siyâsi görüşlerin, ideolojilerin müzik eğitim politikalarını yönlendirdiği ve her siyâsi partinin kendi görüşüne daha yakın olan müzik türlerini ön plana çıkardığı gözlemlenmiştir. Osmanlı kültürüne ve geleneğine sık sık vurgu yapan AKP'nin Osmanlı sanatında ayrı bir öneme sahip olan Türk müziği ile ilgili yapılan çalışmaları önemseydiği ve MEB TTK tarafından 2018 yılında hazırlanan OMDÖP'de geçmiş yıllara göre Türk müziği konu ve kazanım sayılarına daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Türk müziği konu ve kazanım sayılarının bu denli artış göstermesi müziğin farklı türlerinde çalışan bazı akademisyen, eğitimci ve icracılar tarafından eleştirilmiş ve müziğin politize edilmeye çalışıldığına dair görüşler sunduğu tespit edilmiştir. Türk müziği eğitimi ve öğretimi ile ilgili atılan

¹ Bu makale yazılmakta olan "2000-2023 Yılları Arası Türk Müziği Eğitim Politikaları" başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

* Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Doktora Programı, İstanbul-Türkiye, E-mail: ferhatsimsek1981@gmail.com, ORCID: 0009-0009-0637-0612, İstanbul, Türkiye.

** Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik Toplulukları Programı, E-mail: aslioze173@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2909-172X, İstanbul, Türkiye.

olumlu adımların sağ düşünce ekseninde politika yapan siyâsi partiler döneminde olduğu, sol düşünce yapısına sahip siyâsi partilerin Türk müziği eğitimi ve öğretimi hakkında mesafeli davrandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. MEB TTK tarafından hazırlanan 2018 OMDÖP'DE yüzdeler oran olarak da Türk müziği ile ilgili konu ve kazanım sayılarının diğer müzik türlerine göre artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Müzik, Türk Müziği, Müzik Eğitimi, Öğretim Programları, MEB, Talim Terbiye Kurulu, MÖDP, Makam, OMDÖP.*

ABSTRACT

In this study, an evaluation of the number of topics and learning outcomes related to Turkish music in the 2018 Secondary Education Music Curriculum (OMDÖP) prepared by the Ministry of National Education Board of Education (MEB TTK) in 2018 was conducted in the context of music policies. Since this is an evaluation in the context of music policies, a general evaluation of past studies related to Turkish music education "from the Ottoman period to the present" was also conducted. It was concluded that Turkish music education activities have been influenced positively and negatively by political decisions taken during each ruling period since the Ottoman period, and that educational activities have been interrupted from time to time. It was observed that political views and ideologies guide music education policies and that each political party highlights music genres closer to its own views. It was concluded that the AKP, which frequently emphasizes Ottoman culture and tradition, values studies related to Turkish music, which holds a special place in Ottoman art, and that the 2018 OMDÖP prepared by MEB TTK allocated more topics and learning outcomes to Turkish music compared to previous years. The significant increase in the number of topics and learning outcomes related to Turkish music was criticized by some academics, educators, and performers working in different genres of music, who argued that music was being politicized. It was concluded that positive steps taken regarding Turkish music education and teaching occurred during the periods of political parties with a right-wing perspective, while political parties with a left-wing perspective maintained a distance from Turkish music education and teaching. It was also determined that the percentage of topics and learning outcomes related to Turkish music increased compared to other music genres in the 2018 OMDÖP prepared by MEB TTK.

Keywords: *Music, Turkish Music, Music Education, Teaching Program, MEB, MÖDP, Maqam, OMDÖP.*

KISALTMALAR:

AKP:	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DP:	DEMOKRAT PARTİ
EBA:	EĞİTİM BİLİŞİM AĞI
MEB:	MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İTÜ:	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
OMDÖP:	ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERS ÖĞRETİM PROGRAMI
OMÖP:	ORTAÖĞRETİM MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMI
TRT:	TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON
TTK:	TALİM TERBİYE KURULU

TOBİDER

1. GİRİŞ

Yapılan bu araştırmada MEB'e bağlı Ortaöğretim kademesinde (9.10.11.12.sınıflar) müzik eğitimi veren okulların TTK tarafından hazırlanan 2018 OMDÖP ünite sayıları, konu ve kazanım sayıları, ders saati süreleri, öğrenme alanları ve eğitim-öğretim yılsonu çıktıları incelenmiştir. 2018 OMDÖP özelinde MEB'e bağlı kurumlarda verilen Türk müziği öğretimi, eğitim politikaları ekseninde incelenerek sürecin siyâsi ve politik analizi yapılmıştır. 21.yüzyıl Türkiye'sinde alınan siyâsi kararların eğitim politikalarını etkilediği ve müzik eğitiminde de benzer sonuçları doğurduğu gözlemlenmiştir.

Müzik eğitim politikaları genel politikalarından ayrı düşünülmemeyeceği için siyâsi partilerin eğitim politikaları adına aldıkları kararların müzik eğitimi üzerine geliştirilecek eğitim politikalarını da etkilediği görülmüştür. Bu nedenle gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde yapılan müzik politikaları her siyâsi iktidarın eğitim ve genel siyâsi politikalarıyla ilişkilidir. Araştırma, Michel Foucault²nun Özne ve İktidar bağlamında bilgi üretim koşulunun iktidar rejiminin baskı ve tahakküm mekanizmaları olduğunu savunan görüşünden yola çıkılarak ilerlemiştir. *“Foucault'nun öznesi geleneksel toplumdaki modern topluma geçen, toplumsal yapı içindeki insandır: Yani öznedir. O, insanı, bedeni ve kimliği ile inşâ edilen bir varlık olarak görür. İnşâ eden ise, bireyi tahakkümü altında tutan iktidardır. Özne ve İktidar bağlamında bilgi ve bilgiye ulaşılacak her türlü yol iktidarın egemenliğindedir.”* Mansfield; 2021: 81. Bu minvâlde geçmişten günümüze kadar değişen siyâsi atmosferler neticesinde farklı yerlere savrulan Türk müziği icrâ, üretim ve eğitim-öğretim uygulamaları Foucaultcu bir bakış açısıyla yazılmasını da elzem bir duruma getirmiştir.

21. yüzyılda dünya devletlerinin uyguladığı eğitim politikalarında önemli bir yere sahip olan dijital eğitim, müzik eğitiminde de kendisini göstermiş ve yeni dünya düzeninde müzik, internet ve bilgisayar ortamında üretilen bir metâ hâline gelmiştir. Makale yazım sürecinde yapılan araştırma esnasında müzik eğitiminin diğer ülkelerde olduğu gibi geleneksel eğitim sürecinden farklı bir yola evrildiği ve 21. yüzyıl politikalarının bir göstergesi olarak müzik eğitiminde yeni öğretim yöntemlerinin uygulandığı görülmüştür. İçinde yaşadığımız 21. yüzyılda insanlar üzerinde müziğin rolü ve etkileri değişmiş ve teknolojinin gelişimiyle birlikte müzik eğitim politikaları da farklı boyutlara ulaşmıştır. 21. yüzyıl müzik eğitimi politikalarının bir diğer önemli göstergelerinden biri de elektronik ve bilgisayar destekli müzik eğitim programlarının yoğun bir şekilde var olmasıdır. Devletler eğitim politikalarına yön verirken küreselleşen dünyanın değişim süreçlerini de takip etmekte ve değişime ayak uydurmak için dijital eğitim atılımlarını yapmaktadır. 21. yüzyılın müzik eğitim politikalarında önemli bir etkiye sahip olan dijital dünya tüm devletlerin gerçekleştirmek istedikleri hedeflerin birincil kaynağı olarak görülmektedir. Küreselleşmenin müzik alanına getirdiği ve yeni dünya müziği olarak

² Michel Foucault: 20. yüzyıl Fransız düşüncesinin birbirini izleyen iki dalgasının (1960'ların *yapısalcı dalgası* ve ardından *postyapısalcı dalga*) en önde gelen isimlerinden biridir. <https://plato.stanford.edu/entries/foucault/> Erişim Tarihi:10.05.2024

adlandırdığı müzik ve müziğin eğitimi geleneksel müzik eğitimi anlayışını da değiştirmiştir. 21. yüzyılda bütün devletler yeni çağın gereksinimlerine uygun politikalar üretmeye başlamışlar ve çağın gerektirdiği yaşam biçimleri üzerinde durmuşlardır. Eğitim politikalarını da çağa uygun bir şekilde inşa etmeye başlamaları müzik eğitiminde de kendisini göstermiştir. Diğer devletlerin uyguladığı eğitim politikaları Türkiye’de de benzer şekilde ilerlemiştir. 2000 yılı sonrası Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin genel müzik eğitim politikalarına bakıldığında müzik eğitiminde farklı yöntem ve tekniklerin uygulandığı görülmektedir. MEB’e bağlı kurumlarda verilen müzik eğitimi derslerinin geleneksel öğretim yöntemlerine ek olarak EBA adı verilen bilişim ağı üzerinden verildiği ve müzik dersi kazanımlarının da bu ağ üzerinden öğrencilere kazandırıldığı görülmektedir. Bu yöntemle, gelişen teknolojinin müzik dersinin içinde yer alması amaçlanmıştır. Bu sayede öğrencilerin müzik teknolojilerinden yararlanan bireyler olması beklenmektedir. Makamsal öğelerin EBA üzerinden öğretildiği ve Türk müziği marşlarının hikayelerle anlatıldığı bu yeni sistem sayesinde öğrencilere işitsel olduğu kadar görsel öğrenme alanları da kazandırılmıştır.

Türklerin tarih sahnesine çıktığı ilk dönemlerden itibaren günümüze kadar müzikle olan ilişkilerini ele alan Türk müziği eğitimi tarihi, bugüne kadar detaylarıyla ele alınabilmiş bir bilim alanı değildir. Dolayısıyla yazılmış birincil kaynaklara ulaşabilmek ve bilginin teyîdinin yapılabilmesi açısından Meşkhâne³ler ve Enderûn⁴ döneminden itibaren yapılan Türk müziği öğretimi çalışmalarının neler olduğunun araştırılması araştırmanın ana konusunun anlaşılması ve Türk müziği eğitimindeki dönemseller politikaların eğitim-öğretim uygulamalarına nasıl yön verdiğinin tespit edilmesi açısından önemlidir. Geçmişten günümüze bakılarak yapılan bu çalışmada Osmanlı dönemindeki Türk müziği icrâ ve eğitim-öğretim faaliyetleri incelendiğinde müziğin her pâdişah döneminde gerek icrâ, beste; gerekse eğitim-öğretim açısından önemli bir yer tuttuğu gözlenmektedir. Pâdişah olacak çocukların daha şehzâdelik dönemlerinde başlayan ilk eğitim-öğretim dönemlerinde Matematik, Tabîî Bilimler, Askerî Disiplin, Coğrafya, Siyaset gibi derslerin dışında mûsikî ve edebiyat alanlarında da iyi yetişmiş bir pâdişah ya da yönetici olmaları beklenmekteydi. Derin ve kapsamlı bir eğitim müfredatından geçerek pâdişahlık koltuğuna oturan iyi eğitilmiş bu genç pâdişah adayları müziği ve diğer sanat dallarını siyasetin bir parçası hâline getirmişlerdir. Osmanlı Pâdişahları entelektüel bir birikimle bu koltuğa oturdukları andan itibaren hem devlet yönetimi hem de sosyo-kültürel anlamda devletin ilerlemesi ve batı uygarlığına erişmesi için özel çabalar sarfetmişlerdir. Türk müziğinin oluşum ve gelişim süreçlerinde Osmanlı Pâdişahlarının Türk müziğine olan bireysel yaklaşımları da önemli etkenlerden biridir. Türk müziği, bilhassa saray ve sarayın çevresinde bulunduğu destekle yeşermiş ve bu destek sayesinde kendisine eğitim-

³ Meşkhâne: Musiki meşki yapılan yer anlamına gelmektedir. Meşkhâne yapılan eğitimin bir ders saati yoktur. Meşkhâne sabahtan akşama kadar açık olur ve sürekli müzik yapılır. (Demirgen, Emel ve Nilgün Sazak. "III. Selim Dönemi'nde Enderun-i Hümayun Mekteplerinde Okutulan Müzik Risalesinin Meşk Yöntemi Açısından İncelenmesi" İdil 3.11 (2014): 29.

⁴ Enderun: Saray müstahdimi yetiştirmek için kurulan eğitim kurumu Devellioğlu, 223, 1993.

öğretim alanları bulmuş, eserler üretilmiş ve böylelikle gelişme imkânını yakalayabilmiştir. 1299-1922 yılları arasında hükümdârlık süren ve 600 yılı aşan bir süre zarfında devlet yönetimini elinde bulunduran Osmanlı döneminde, Türk müziği yeniden doğmuş, yeşermiş, olgunlaşmış ve günümüzde de gelişim sürecini devam ettirmiştir. Bugün Türk müziği konserlerinde seslendirilen eserlerdeki icrâ anlayışında, Türk müziği formlarının ve makamsal analizlerinin yapılmasındaki tekniklerde ve Türk müziği eğitim-öğretim uygulamalarında meşk usûlü öğretim tekniğinin devam ettirilmesinde Osmanlı'nın izleri bulunmaktadır. Hâlen gelişim ve değişim sürecinde olan Türk müziğindeki bu gelişmelerde şüphesiz 600 yılı aşkın bir süre dünyaya hükmeden ve bir cihan imparatorluğunu yöneten pâdişahların, müziğe verdikleri önemin, besteledikleri eserlerin, terkip ettikleri makamların, her ne kadar öncelikle saray ve çevresinde icrâ edilen bir müzik türü olsa da imparatorluğun ilerleyen dönemlerinde Türk müziğini halka indirmelerinin rolü oldukça önemli olmuştur. Osmanlı Pâdişahları Türk müziğinin günümüze aktarımının sağlanmasında da büyük katkılar sağlamıştır. Özellikle Meşkhâne adı verilen sürekli açık olan ve içinde mûsikî eğitimlerinin verildiği eğitim kurumlarındaki Türk müziği eğitim-öğretim uygulamaları Osmanlı Pâdişahları döneminde faaliyet göstermiştir. Meşkhâneler her ne kadar kurumsal olmasa da günümüzdeki mûsikî derneklerine benzer bir işlev görmesi açısından önemlidir. Meşk usûlü öğretim tekniğinin önemini Cem Behar şu şekilde ifade etmektedir: “Meşk iyi icrâ, icrâ edilecek eserin üslûp özelliklerine riâyet eden, o özellikleri ve onlarla birlikte eserin bütün inceliklerini, gizli güzelliklerini ortaya koymaya çalışan, eserin muhtevâsını ve bu muhtevâda yatan gizli manâyı dinleyiciye en iyi şekilde ulaştırmayı amaçlayan bir icrâdır.” Behar; 1998: 24. Türk müziğindeki eğitim-öğretim uygulamaları, uzunca bir süre meşk sistemiyle yapılmıştır. Meşk sistemindeki temel amaç, müzik repertuarını gelecek kuşaklara aktarmaktır. Ve bu sistemde notaya dayalı bir öğretim yöntemi bulunmamaktadır. Günümüzde Türk müziği öğretiminde notaya dayalı bir sistem üzerinden eğitim verilse de hâlen usta-çırak usûlünce de bu öğretim yöntemi kullanılmaktadır. Özellikle Ney üfleme ve şarkı öğretiminde geleneği devam ettirmek adına kullanılmaktadır. “Meşkhâne bir talim odası idi akşama kadar açık olan bu odada mehter müziği de olmak üzere üstatlar tarafından meşk yolu ile müzik öğretilirdi. Meşkhânedeki en az on dört yıllık eğitimi aldıktan sonra üstatlar gelip meşkhânedeki oturlar buradaki öğrencilerde gelip üstatların karşısında oturdular. Eller dizlere vurularak saz eşliğinde veya sazsız müzik eserleri öğretilirdi. Çok sayıda ses ve saz sanatçısından oluşan bu odayı sâzende başı denilen şef yönetirdi” Öztürk; 2005: 7. Osmanlılar döneminde Meşkhâneler ve Enderûn Mektebi'nde yapılan Türk müziği öğretimi dönemin siyâsi anlayışlarına göre şekillenerek Cumhuriyetin kurulduğu ve Osmanlı'nın son dönemlerine kadar olan dönemlerde de açılan yeni eğitim-öğretim kurumları ile devam etmiştir. Osmanlı'nın yeniliğe en çok rağbet eden ve yaptığı reformlarla gerek askerî ve siyâsi; gerekse mûsikîdeki istidadıyla bilinen 3.Selîm döneminde başlayan notaya dayalı Türk müziği öğretimi 19.yüzyılın yenilikçi ve reformist politikalarının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Meşk usûlü öğretimin yerini alan notaya dayalı öğretim sistemi ile Türk müziği repertuarının eksiksiz bir

şekilde gelecek kuşaklara aktarımının şart olduğunu düşünen 3.Selîm devlet yönetimindeki reformist yaklaşımlarını Türk müziği öğretiminde de sürdürmüştür. 1789 Fransız İhtilâli sonrasında Avrupa’da başlayan değişim rüzgarlarına kayıtsız kalmayan 3. Selîm Barok Dönem sonrası yeni bir gelişim sürecine giren Batı müziği çalışmalarından da haberdar olmuştur. Avrupa’nın Aydınlanma düşüncesiyle başladığı ve dönemin yenilikçi bestecileri Mozart ve Haydn gibi dönemin siyâsi ve politik çatışmalarını ustalıklı kavramış ve Türk müziğinde de birçok yeniliğe imza atmıştır. Özellikle Türk müziğinde yeni makamlar terkip etmesi ve bu makamların birleşiminden daha başka makamları ortaya çıkarması, beste, ağır semâî, yürük semâî gibi formlarda eserler bestelemesi dinî ve uhrevî bir müzik anlayışından, dünyevî müzik anlayışına yönelmesinde de etkili olmuştur. Dönemin politik anlayışı Avrupa ile paralel gelişmiş ve Batıdaki aydınlanma çağı 3.Selîm’in Türk müziğindeki yenilikçi çalışmaları ile sürmüştür. “Osmanlı’da Meşkhâneler ve Enderûn Mektebi ile başlayan Türk müziği öğretimi dönemsel gelişmelerden etkilenecek varlığını sürdürmüştür. Osmanlı’nın son dönemlerine denk gelen bir yılda 1908 yılında açılan ve Osmanlı’nın ilk resmî müzik kurumu olan Darü’l Mûsikî-î Osmanî Mektebi ve bu kurumda hocalık yapan Muallîm İsmail Hakkı Bey’in kendi çabalarıyla 1910 yılında kurduğu Osmanlı’nın ilk özel müzik kurumu Mûsikî-î Osmanî Mektebi ile de eğitim-öğretim faaliyetlerinin devam ettiği Türk müziği, dönemin siyâsi anlayışları ve devlet yöneticilerinin ilgisi ya da ilgisizliği neticesinde varlığını devam ettirmeye çalışmıştır. “1908 yılında mûsikî alanında açılan Darü’l Mûsikî-î Osmanî Cemiyeti; Osmanlı Devleti’nde ilk kurulan mûsikî cemiyetidir. Türk mûsikî üstatları ve mûsikî sevenler ilk kez Darü’l Mûsikî-i Osmani Cemiyeti çatısı altında toplanmıştır. Kısa bir süre sonra 1909 yılının mart ayında İsmail Hakkı Bey bu cemiyetten ayrılarak Mûsikî-î Osmanî Cemiyeti’ni kurmuştur. Böylece II. Meşrutiyet Dönemi’nde mûsikî faaliyetleri bu iki cemiyet aracılığıyla sürmüştür. 1910 yılında Mûsikî-i Osmanî Cemiyeti, 1912 yılında da Darü’l Mûsikî-i Osmanî Cemiyeti faaliyetlerine son vererek okul hâline gelmişlerdir. Bu yıllar içinde bu cemiyetler; ücretli mûsikî dersi vermişler, İstanbul’da konser, eğlence ve müsamere düzenlemişlerdir. Ayrıca bu dönemin önemli veya zengin kişilerinin maddî desteği ile faaliyetlerini devam ettirmeye çalışmışlardır.” Güçtekin; 2014, 8-10. Osmanlı’nın çöküş sürecine girdiği 19. yüzyıl başlarından itibaren ekonomik ve siyâsi anlamdaki buhranları Türk müziğine de yansımış 1. Dünya Savaşının çıkması Osmanlı’nın ekonomik ve siyâsi çöküşüne girmesi sonrasında her iki kurumda maddî imkânsızlıklardan dolayı kapanmıştır.

Osmanlı’nın çöküş sürecine girmesi ve sonrasında dağılmasıyla sonuçlanan 600 yıllık Osmanlı devleti, yerini Cumhuriyet rejimine bırakmıştır. 29 Ekim 1923’te Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle birlikte yeni bir devlet ve ülke anlayışıyla yeni bir sayfa açan Türkiye Cumhuriyeti Devleti yönetim ve idare şekline, eğitim politikalarına; sağlık, kültür-sanat alanından, askerî, idâri, sosyal yapılanma alanlarına kadar birçok alanda köklü değişikliğe gitmiştir. Yeni rejimle birlikte başlayan modernite kavramının içselleştirilmesi ve halka tanıtılması adına yoğun bir çalışma içine girilmiştir. Türkiye’nin yeni çehresini bir an evvel hem halka hem de diğer dünya ülkelerine göstermek adına

birçok yeni adım atılmış ve yapılan çalışmalar uygulanmaya başlanmıştır. Kökten Batıcılık düşüncesinin egemen olduğu bu yeni süreçte Ziya Gökalp'ın Türkçülük düşünce akımının etkisiyle de güzel sanatlar ve sahne sanatlarının yanında müzikte de Batıya açılma gayretleri baş göstermeye başlamıştır. Osmanlı'nın kuruluşundan itibaren her pâdişah döneminde el üstünde tutulan Türk müziği bu yeni süreçte dönemin politik ve siyâsi vesâyatlerinin almış oldukları kararlar neticesinde derin bir yara almıştır. Enderûn ve Meşkhânelerde uzun yıllar boyunca verilen Türk müziği öğretimi ve icrâ faaliyetleri maalesef bu dönemde yasaklanmış ve gericiliğin simgesi olarak lanse edilmiş ve yeni devletin siyâsi düşüncesinde yer alamadığı için devlet desteğinden de mahrum kalmıştır. 1926 yılında Türk müziğinin yasaklanmasıyla Maarif Vekaleti'nin hazırladığı müzik öğretim programlarından çıkarılması, 1934-1936 yılları arasında radyolarda Türk müziği icrâsının kaldırılması ile yasaklar silsilesinin devamı gelmiştir. Yasak olan her şeyin çekici bir cazibesi olduğu düşüncesi bu dönemde de kendisini göstermiş, devletin yasakladığı ve kurumlarda icrâ edilmesini, eğitiminin verilmesini engellediği Türk müziğini halk bir şekilde bağrına basmış, kişisel ve sosyal ortamlarda Türk müziğinin icrâ ve eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirmiştir. Toplumun, Batılılaşma-modernite politikalarına karşı göstermiş olduğu direnç sayesinde bir nebze olsun kendisine yer bulan Türk müziği daha sonra devletin yeni siyâsi düzeninin politikalarına uyum sağlamaya çalışmak zorunda bırakılmıştır. Osmanlı'dan miras kalan ve modal müzik kurallarına göre inşa edilen Türk müziği, tonal müzik olarak yazılır ve icrâ edilirse Batı düşüncesinin daha kendisini gösterir bir hâl alacağına inanan dönem müzikçileri ve aydınları sayesinde farklı bir yola evrilmiştir. Türk müziğinin çok seslendirilmesi neticesinde yeni devleti, Batıya Batının gözünden ve işittiği seslerden yararlanarak tanıtma macerası Türk toplumu üzerinde kabul görmemiştir. Siyâsi erk ve dönemin politik argümanları neticesinde uygulanmaya çalışılan bu yeni müzik, halk tarafından benimsenmemiş ve deneysel çalışmalar olarak tarihteki yerini almıştır. Bir ezgiyi ya da üç mezûrluk bir melodiyi kendi coğrafyasındaki tınılardan ve makamsal öğelerden işitmeye alışkın olan halk, çoksesli olarak revize edilmiş Türk müziği eserlerine rağbet etmemiş ve kendi içlerindeki kurdukları örgütlenmelerle gerek ev toplantılarında, gerek kahvehanelerde; gerekse dinî vecibelerin yerine getirildiği Mevlevîhâne ve camilerde dinî ve la-dinî Türk müziği eserlerini icrâ ederek Türk müziği geleneğini devam ettirmişlerdir. 1923 sonrasındaki politik yapılanma ve devlet yönetimindeki siyâsi düşüncenin kökten Batıcılık olarak belirlenmesi Türk müziği eğitim-öğretim uygulamalarını ve icrâ faaliyetlerini de sekteye uğratmıştır. Müziğin bir ülkenin temel taşlarından olduğunu ve bir ülkenin müziğinin değiştirilmesi sonrasında "Müziği değiştirirseniz sitenin duvarları yıkılır"⁵ sözünü söyleyen Platon'un haklı çıktığı bu dönemde toplum ve topluma dayatılan yeni Türk müziği türü devlet ve halk arasında da derin boşlukların oluşmasına sebep olmuştur. Yeni bir yönetim anlayışını benimseyen Türkiye Cumhuriyeti Devleti modernizm ve kökten

---

⁵ Platon: M.Ö. 427 - M.Ö. 347 tarihleri arasında yaşayan, İslâm dünyasında Eflatun olarak bilinen, Antik klâsik Yunan filozofu, matematikçi ve Batı dünyasındaki ilk yüksek öğretim kurumu olan Atina Akademisi'nin kurucusudur. Sokrates'in öğrencilerindedir. Platon, akıl hocası Sokrates ve öğrencisi Aristoteles ile bilim ve Batı felsefesinin temellerini atmıştır. <https://islamansiklopedisi.org.tr/eflatun> Erişim Tarihi:10.05.2024

Batıcılık düşünce akımının da etkisiyle Avrupa ülkelerinin sosyo-kültürel yaşam biçimini örnek alarak yola koyulmuştur. Batılı işgalci devletlere karşı verdiği savaşların sonunda kazandığı zaferler sonucunda kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, siyâsal ve sosyo-kültürel alanda da Batıyı tercih etmiştir. Aslında bu tercih bir nevi zorunlu bir tercih olmuştur. Bu tercihteki asıl amaç Batıya karşı devletin varlığını güvence altına almaktır. Çok uluslu, çok dinli, çok dilli bir devlet anlayışıyla varlığını 600 küsur sene boyunca sürdürmeyi başaran Osmanlı İmparatorluğu aslında yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne de çok kültürlü bir miras bırakmıştı. Bu kültür, içinde birbirine taban tabana zıt öğeler içermesine rağmen bir şekilde bir noktada birleşiyor herkesin ve her kesimin beğendiği desteklediği bir sentezi yakalayabiliyordu. Ancak her ne hikmetse yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti Osmanlı'dan gelen bu çok kültürlülüğü görmezden gelerek sadece belli bir ideoloji ile yeni devletin temellerini atmaya çabalıyordu. Atılan bu adımları, araştırmamızın konusu gereği müzik ve diğer sanat dalları üzerinden ele alacak olursak konuyu daha iyi özetlemiş oluruz. "Cumhuriyetin ilk yıllarında Batıcı politika, Batıya benzemekten ziyade Batının meydan okuması karşısında devletin bekasını sağlamanın bir yolu olarak tercih edilmiştir." Ayas; 2013: 22. Şerif Mardin'in de ifade ettiği biçimde aslında "Batılılaşma Batı sorununa bir çözüm olarak düşünülmüştür." Mardin; 1991: 238. Ziya Gökalp Türkleşmek, İslamlaşmak ve Muâsırlaşmak adlı kitabında Türklük, Müslümanlık ve modernlik üçgeninde bir sentez oluşturmuştur. Kökten Batıcı bir düşünceyi benimseyen Gökalp, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin var olabilmesi ve geleceği yakalayabilmesi için her yönüyle Batının örnek alınması gerektiğini savunmuştur. Bu minvâlde Osmanlı Müziği'nin yeni devlet anlayışında yer almaması gerektiğini de açıkça ifade etmiştir. Millî kültürün oluşturulabilmesi için Millî bir müziğe ihtiyaç olduğunu düşünen Gökalp, bir ülkeyi yeniden kurabilmek ve köklerinden bağımsız yeni bir devlet yaratabilmek için neler yapılmalı? Ve bir ülkenin, bir devletin varoluşunu simgeleyen müziği nasıl inşa edilmeli? gibi... soruların cevabını ise yine Batı düşüncesi ekseninde vermiştir. Gökalp, bu konu hakkında görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: "Avrupa mûsikîsi girmeden evvel memleketimizde iki mûsikî vardı: Bunlardan biri Farabi tarafından Bizans'tan alınan şark mûsikîsi, diğeri eski Türk mûsikîsinin devamı olan halk mehdilerinden ibaretti. Şark mûsikîsi de garp mûsikîsi gibi eski Yunan mûsikîsinden doğmuştur. Binaenaleyh, Yunan mûsikîsi gayri tabii seslere istinat eden bir suni mûsikî idi... Avrupada teşekkül eden opera müessesesi, Yunan mûsikîsindeki iki nakisayı (eksikliği) izale etti...İşte bu iki yemlik mütekamil garp mûsikîsinin doğmasına sebep oldu... Şark mûsikîsine gelince, bu tamamıyla eski hâlinde kaldı. Bugün işte bu üç mûsikînin karşısındayız: Şark mûsikîsi, Garp mûsikîsi, Halk mûsikîsi" Gökalp; 2017:105. Osmanlı müziği ve yöresel müziklerin Batı müziği armonisine göre düzenlenmesinin ve halka bu şekilde sunulmasının hem Batının hem de yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilerlemesi için atılması gereken en gerekli adımlardan olduğunu vurgulamıştır. Sürekli değişen siyâsi iktidarlar ve yeni yönetim anlayışları sonrasında farklı bir yere evrilen Türk müziği bu dönemde de farklı deneme girişimlerine maruz bırakılmıştır. Ziya Gökalp yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sözü geçen aydınları arasında yer almaktaydı. Dönemin siyâsileri ve Batı

düşüncesini benimsemiş diğer mûsikîşinaslarla olan yakınlığı sebebiyle, Mûsikî İnkılâbı olarak bilinen değişim sürecinde önemli rol oynamıştır. Gökalp Doğu-Batı arasında kalan tercihini Batı medeniyetinden yana kullanmış ve halk müziğinin folklorik öğelerinin ön plana çıkarılması gerektiğini savunmuştur. Mûsikî hakkındaki görüşlerini de Şark, Garp ve Halk Mûsikîsi olmak üzere üçe ayırmıştır. Türkçüğün Esasları adlı eserinde de bu konuyu şöyle ifade etmektedir: “Acaba bunlardan hangisi bizim için Millî dir? Şark mûsikîsinin hem hasta hem de gayri Millî olduğunu gördük. Halk mûsikîsi harsımızın, garp mûsikîsi de yeni medeniyetimizin mûsikîleri olduğu için, her ikisi de bize yabancı değildir. O hâlde Millî mûsikîmiz, memleketimizdeki hâlk mûsikîsiyle garp mûsikîsinin imtizacından doğacaktır. Halk mûsikîmiz, bize birçok melodiler vermiştir. Bunları toplar ve garp mûsikîsi usulünce armonize edersek hem Millî hem de Avrupalı bir mûsikîye malik oluruz” Gökalp; 2017:107. Bu düşünceler ekseninde yeni bir mûsikî arayışına giren ve Batıya Batının gözünden seslenmek gerektiğini benimseyen dönem müzikçileri ve aydınlarının attığı ilk adım bu işi ancak Avrupa görmüş, Batıyı kendi topraklarında yaşamış, Batı medeniyetini ve müzik kültürünü yerinde öğrenmiş kişilerin çözebileceğini düşünmüşlerdir. Dönem siyâsi anlayışı eğitim politikalarına da yansımış yeni devletin eğitim politikalarında Türk müziği eğitimi de Batı eksenli olarak yenilenmiştir. Makamsal öğelerin, Batı müziğinin temelini oluşturan ve komalı seslerin kullanılmadığı tampere sistemine göre seslendirilmesi gerektiği görüşünden yola çıkılarak müzik eğitimlerini Osmanlı döneminde Batı müziği temelli olarak almış yetenekli gençler Avrupa’ya gönderilmişlerdir. “Türk Beşleri” olarak adlandırılan ve seçilerek Avrupa’nın çeşitli ülkelerine gönderilen bu yetenekli gençlerin ortak özellikleri 1900’lü yılların başlarında doğmuş ve Osmanlı’nın son dönemlerinde varlığını sürdürmüş varlıklı ve eğitilmiş ailelerin çocukları olmalarıdır. Hükümet tarafından Batı müziği eğitimi almaları için Türk Beşleri⁶ olarak bilinen bu yetenekli gençleri (Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey, Ahmet Adnan Saygun, Necil Kazım Akses) yurtdışına gönderilmiştir. Cumhuriyet’in ilanı, tekkelerin medreselerin kapatılması sonrasında yasaklarla var olmaya çalışan makamsal Türk müziği yerine yeni bir Türk müziği yaratılmak istendi. Avrupa’nın farklı ülkelerinde ve farklı kültürlerinde yetişen bu beş genç ülkeye döndüklerinde halk türkülerini yeniden yorumladılar. Ziya Gökalp’ın Millî Mûsikî hakkındaki görüşleri de birer birer uygulamaya geçmeye başladı. Dönemin siyâsi görüşleri müzik eğitimini de etkiliyor ve Türk müziğinin makam temelli eğitimi yerine tamamen Batı müziği ekseninde verilmesi gerektiği görüşü de yaygınlaşmaya başlıyordu. Nitekim yurtdışında aldıkları eğitimleri sonrasında ülkeye dönen bu beş yetenekli genç de yeni kurulan müzik eğitim kurumlarında Batı müziği temelli Türk müziği eğitimi vermeye başladılar. “Cumhuriyet’in ilk yıllarında Avrupa’ya müzik eğitimi için gönderilmiş olan öğrenciler, yurda dönerek Mûsikî Muâllim Mektebi’nde göreve atanmışlardır. Bu gençler öğrenim gördükleri okullardakine benzer yani Avrupa

⁶ Beş Türk gencinden oluşan bu gruba, "Rus Beşleri"nden esinlenilerek böyle bir önad oluşturulmuştur. Müziksel tutumları itibariyle farklı oldukları vurgulanmak istenilmiştir. Hepsinin ortak özelliği Cumhuriyet dönemi batı müziği bestecileri olmaları ve hükümet tarafından müzik eğitimi için Avrupa’nın çeşitli kentlerine gönderilmeleridir. Yurtseven, Gürsel, Türkiye Cumhuriyeti’nde Müzik Kurumlaşması ve Kültürel Kimlik Değişimi, YTÜ SBE, 2018: 169.

konservatuvarlarındaki eğitim ilkelerini burada uygulamaya başlamışlardır. Müzik kurumlaşmasının bu yönde şekillenmesi konusunda ilgili idâri kanalları da yönlendirmişlerdir. Bu gençler muhtemelen Mûsıkî Muâllîm Mektebi dışında yeni bir kurumlaşma ve müzik eğitim politikaları için de devletin ilgili yönetim kademelerine bu konularda yönlendirmelerde bulunuyorlardı.” Yurtseven; 2018: 33. Cumhuriyetin kurulduğu dönemlerde Gürsel Yurtseven’in yazmış olduğu “Türkiye Cumhuriyeti’nde Müzik Kurumlaşması ve Kültürel Kimlik Değişimi” adlı tezde de belirtildiği gibi müzik eğitim politikaları dönem aydınları ve müzikçileri ile belirlenmiş ve daha sonra atılacak adımlar da bu görüşlere göre şekillenmiştir. Yeni devletin müzik anlayışında Türk müziğine olan ilginin devlet katında azalması ve modernite düşüncesinin baskın bir hâl alması sonucunda Türk müziğinin öğretimi ve gelecek kuşaklara aktarımı sekteye uğratmıştır. Ülkenin dört bir tarafına müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Mûsıkî Muâllîm Mektebi’nin açılması ve bu kurumun eğitim müfredatlarının Batı müziği temelli olması da kültürel kimlik görüşünü destekler niteliktedir.

Çok partili hayata geçiş denemelerinin yapıldığı, her kesimden ve her görüşten yurttaşın beklentilerinin karşılanması amacıyla yapılan 14 Mayıs 1950’de yapılan genel seçimlerde DP’nin iktidar olmasıyla birlikte Türk müziği öğretim ve icrâ anlayışları da farklı bir yöne evrilmiştir. Sağ ve sol düşünce yapısı 1923-1950 ve 1950-1960 yılları arasındaki dönemlerde açık bir şekilde görülmektedir. Sol düşünceye daha yakın olan Gökâlçî Doktrinler Türk müziğinin gerilemesine neden olurken, sağ düşünceyi benimseyen AP döneminde Türk müziği bir nebze olsun nefes alabilmiş yasaklanan dönemlerden sıyrılıp kendisini göstereceği farklı alanlar bulabilmiştir. Focault’un Özne ve İktidar söyleminde de belirttiği gibi aslında her şey iktidarla başlayıp, iktidar eliyle son bulmaktadır. Bu durum Türk müziği için de bu şekilde ilerlemiştir. Sağ düşünce sistemine daha yakın olduğu düşünülen Türk müziğinin 20.yüzyılda geçtiği engebeli yollar, 21.yüzyılda daha olumlu bir gelişim safhasına doğru ilerlemiştir. Araştırmanın ana konusunu oluşturan müzik eğitim politikaları ve bu süreçte Türk müziği üzerine yapılan eğitim politikaları 21. yüzyılda kendisini belirgin bir şekilde göstermektedir. DP’nin iktidara gelmesiyle başlayan değişim ve gelenekselliğe dönüş politikaları Türk müziği açısından da kendisini göstermiş ve modernite düşüncesi neticesinde faaliyetleri ve öğretimi sekteye uğrayan Türk müziği bir nevi gelişim sürecine de girmiştir. “Müzik alanına ve özellikle Türk makam müziği alanına bakıldığında, DP döneminde davetler ve özel toplantılar gibi etkinliklerde Türk müziğinin tercih edildiği görülmektedir. Parti’nin ileri gelenleri ve dönemin önemli sanatçıları arasındaki ilişkileri de kapsayan detaylı örnekler incelendiğinde bu görüş daha da pekişmektedir. Örneğin, Safiye Ayla’nın 1953 yılında DP Edirne Teşkilâtı ve 1959 yılında DP Tarsus Teşkilatı’nın etkinliklerinde sahne alması, DP’nin Parti etkinliklerinde Türk müziğini tercih ettiğini göstermektedir. Ayrıca DP’nin iktidara geldiği sene Kartal Teşkilâtı, düzenleyeceği balo için de Safiye Ayla’ya teklif götürmüştür.” Büyükduman, 2020: 39. 1923’te kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ilk kurulduğu yıllardan itibaren benimsediği modernite düşüncesi ve Batı müziği temel alınarak ülkede yeni bir müzik kültürü oluşturma çabaları yıllar sonra Türk müziği lehine

ilerlemiş ve ilerleyen yıllarda da Türk müziğinin gelişim aşamalarını hızlandırmıştır. DP döneminde geleneksele duyulan özlem aslında sadece partinin kültür-sanat politikalarının bir sonucu değildir. Erken Cumhuriyet döneminde bir anda jakoben bir düşünceyle yurttaşlara sunulan Batı düşüncesinin toplumda kabul görmediğinin de bir göstergesidir. Savaştan yeni çıkmış, acısını kendi dilinde ve kendi müziğinde dindirmek isteyen, ya da eğlencesini, hüznünü, sevincini kendi müzik kültüründe yaşamak isteyen halk aslında DP aracılığıyla da ses vermiştir. DP döneminde geleneksele dönüş çalışmaları Türk müziği adına olumlu çalışmaları da beraberinde getirmiştir. Uygulanan kültür-sanat politikaları neticesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nun kurulması Türk müziğinin devlet kurumlarında kurumsallaşması açısından büyük önem taşımaktadır. DP döneminin Türk müziğine olan ılımlı yaklaşımları neticesinde kurulan bu koro ile gelişim aşamasına giren Türk müziği elbette diğer alanlarda da kendisine yer bulmaya başlamıştır. Türkiye'nin Türk müziği eğitimi veren ilk konservatuarı olan İTÜ TMDK'nın 1976 yılında kurulmasıyla birlikte Türk müziği devletin gözetiminde ve kanunla belirtilen şartlarda resmîleşmiş ve Türk müziği eğitimi verecek diğer konservatuar ve güzel sanatlar liselerinin açılmasına da vesile olmuştur. 1976'dan günümüze gelene dek gelen ve hâlen Türk müziği eğitimi veren bu kurum sayesinde Türk müziğinin eğitim-öğretim ve icrâ faaliyetleri 20.yüzyılda başlayan eksikliği gidermiş ve 21. yüzyıl Türkiye'sinin Türk müziği eğitim-öğretim politikalarına ve faaliyetlerine de yön vermiştir. Siyâsal iktidarların kendi siyâsi ideolojileri ve fikirleri ile şekillendirdiği toplumlar her zaman iktidarın arzuladığı bir kültürü benimsemek istemeyebilirler. Bunun en belirgin örneğini de erken Cumhuriyet döneminde Türk müziği yerine çok sesli Türk müziği olarak yapılan deneysel çalışmalardan anlayabiliriz. Devlete ait bir kurumda devletin anayasası esas alınarak kurulan bir kurum olan Devlet Klasik Türk Müziği Korosu ve akabinde eğitim hayatına başlayan İTÜ TMDK Cumhuriyetin 50. Yılında kazandığı bu kazanımları 1980 ve 1990 yıllarında da devam ettirmiştir. 12 Eylül 1980'de yapılan askerî darbe döneminde uygulanan eğitim politikaları Türk müziğine olumlu yönde etki etmiş. Her ne kadar askerî vesâyet altında olsa bile bu dönemde de Türk müziği devlet konservatuarları açılmış ve TRT'nin radyolarında ve televizyon kanallarında kendisine yer bulabilmiştir. 1980 askerî darbe sonrası ve Turgut Özal hükümeti döneminde kanun hükmüyle 1989'da kurulan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri her ne kadar Batı müziği temel alınarak kurulsun da 2000'li yıllar itibarıyla Türk müziğini de müfredatlarına almışlardır. 1976'da kurulan Cumhuriyetin ilk Türk müziği devlet konservatuarı olan İTÜ TMDK 2000'li yıllara gelindiğinde sayıca fazla ve ülkenin dört bir tarafında Türk müziği öğretimi veren başka kurumların açılmasına olanak sağlamıştır.

20.yüzyılın bitişi ve yeni binyılın başladığı bu tarihte birlikte uygulanan politikalar Türk müziği açısından 2002 yılı sonrasında gerçekleşen siyâsal iktidar değişikliği ile AP dönemine benzer bir paralellik göstermiştir. 2000 yılı sonrası uygulanan müzik eğitimi politikalarında AKP'nin Türk müziği adına almış olduğu kararlarda olumlu gelişmeler olduğu görülmektedir. 2002 yılı öncesinde farklı siyâsi partiler, ideolojiler ve muhâlefet hükümetleriyle siyasetin yönlendirildiği ve farklı görüşlerin aldıkları siyâsi kararlara

yönetilen Türkiye, eğitim politikalarının uygulanmasında da farklılıkların olduğu bir süreci yaşamıştır. Dolayısıyla bu süreçte üretilen eğitim politikalarında Türk müziği kendisine yeterince yer bulamamıştır. Daha önce de belirtildiği üzere müzik siyasetten ayrı düşünülmemektedir. Çünkü her siyâsi oluşumun bağlı olduğu bir görüş ve bu görüşe daha yakın olan bir müzik türü vardır. Dolayısıyla 2000 sonrası yapılan müzik eğitim politikalarına bakıldığında 2002 sonrasında alınan MEB müzik eğitimi şura kararlarının Türk müziği öğretimi ve icrâsının lehine olduğu gözlenmektedir. Bu gelişmelerin olumlu olması da AKP'nin siyâsi ideolojisinin göstergelerindedir. Siyâsi ideolojisini *Muhafazakâr Demokrasi, Millî Muhafazakâr, Sosyal Muhafazakâr ve Yeni Osmanlılık*⁷ olarak belirleyen parti meclisi, Osmanlı kültürüne sık sık vurgu yapmıştır. Özellikle partiye ait belediyelerde mehter topluluklarının gittikçe çoğalıyor olması ve büyükşehirlerde yer alan kültür-sanat merkezlerinde Türk müziği ağırlıklı konserlerin verilmesi, yine belediyelerin işlettiği İsmek, Kültür Meclisleri gibi kurumlarda verilen Türk müziği eğitimleri, siyâsal iktidarın kültür-sanat politikalarında Türk müziğinin Osmanlı kültürü ile özdeşleştiğinin bir parçası olarak görülmektedir.

2002 yılı sonrası uygulanan eğitim politikalarında AKP'nin kültür politikaları ile özdeşleşen Türk müziği, icrâ ve eğitim-öğretim uygulamalarında 2000 öncesine göre ivme kazanmıştır. Partinin siyâsi ideolojisinin sembollerinden olan Türk müziği gerek yüksek öğretim kurumlarında gerekse MEB' e bağlı kurumlarda eğitim alanlarının genişletilmesi, ders ve kazanım sayılarının artırılması olarak kendini göstermektedir. Osmanlı kültürünün halka daha iyi tanıtılması için erken yaşta verilecek müzik eğitimleri önemsenmiştir. Bazı çevreler tarafından eleştirilen bu tutum MEB TTK tarafından hazırlanan müzik dersi öğretim programlarında kendisini göstermiştir. Müzik dersi müfredatları ve öğretim programları İlköğretim ve Ortaöğretim kademelerinde 2000 yılı sonrası bazı değişikliklere uğramıştır. 2006,2009 ve 2018 yıllarında yapılan MDÖP'ları ve Ders Müfredatları yeniden hazırlanmıştır. 2018 yılında hazırlanan OMDÖP 2000 sonrası AKP'nin eğitim politikaları özelinde incelenmiştir. 2018 Yılı OMDÖP diğer programlar içerisinde Türk müziği konu-kazanım ve öğelerine en çok yer veren program olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıda MEB TTK tarafından 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi (9.10.11.12. sınıflar) Öğretim Programında yer alan Türk müziği konu ve kazanım sayıları verilmiştir. Geçmiş yıllarda hazırlanan müzik öğretim programları ile karşılaştırılınca bu müzik öğretim programında Türk müziği konu ve kazanım sayılarında büyük bir artışın olduğu tespit edilmiştir. Ünite bazlı hazırlanan öğretim programları kazanım alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır. Daha evvel hazırlanan programlarda Türk müziği konu ve kazanım sayılarına sınırlı bir şekilde yer verilirken bu öğretim programında ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

⁷ <https://www.akparti.org.tr/parti/kurumsal-kimlik/> Erişim Tarihi:11.05.2024

2018 Ortaöğretim (Lise) Müzik Öğretim Programında Yer Alan Türk Müziği Konu ve Kazanım Sayıları

MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 03.11.2009 Tarih 9653 Sayılı kararı ile TTK tarafından kabul edilen OMDÖP uygulamadan kaldırılmıştır. 08.06.2018 Tarih 11286013 Sayılı TTK tarafından alınan kararla Ortaöğretim için yeni MDÖP 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.⁸ 2018 yılı itibariyle kullanılmaya başlanan OMDÖP'nda öğrencilerin öğrenme seviyeleri gözetilmiştir. Konu kısımları üniteler hâlinde yer almıştır. 9.10.11.12.sınıflardan oluşan OMDÖP "Dinleme Söyleme, Müzik Kültürü, Müziksel Algı ve Bilgilenme, Müziksel Yaratıcılık" adlı 4 öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır. Üniteler içinde yer alan konu kısımlarında daha etkin öğrenmenin gerçekleşmesi için konular görsel ve işitsel öğelerle desteklenmiştir. Öğrencilerin yaş gurupları dikkate alınmış, dersin sevilmesi ve öğrenci tarafından benimsenmesi için gerekli koşulların okullar tarafından oluşturulması gerektiği amaçlanmıştır. MEB'e bağlı resmî ve özel eğitim kurumlarında Ortaöğretim kademesi için müzik dersine haftada 2 ders saati süresi verilmiştir. Müzik dersliği ya da koşulları uygun olan bazı okullarda da seçmeli olarak 2 ders saati daha müzik dersi verilebileceğine dair bakanlığın konuyla ilgili yayınladığı bir genelge bulunmaktadır. 2018 OMDÖP'nın bakanlığın 1924 yılından itibaren belirli periyodlarla hazırladığı müzik öğretim programları içerisinde Türk müziği konularına en fazla yer veren program olduğu tespit edilmiştir. Hemen hemen her üniteye Türk müziği konularına yer verilmiş ve ayrıntılı bir şekilde konular anlatılmıştır. Bazı müzik eğitimcileri tarafından Türk müziği konularına ayrılan konu ve ünite sayılarının fazlalığı nedeniyle eleştirilen program hâlen kullanılmaktadır.

Ünite: Kazanım ve konuyu kapsayan kısım

Kazanım-Konu: Öğrenme süreci sonunda öğrencide görülmesi gereken bilgi beceri, tutum ve değerleri gösterir.

1 Ders Saati Süresi: 40 dakika

Öğrenme Alanı: Kazanım alanının hangi öğrenme yöntemiyle yapılacağını belirten alan⁹

08.06.2018 Tarih 11286013 Sayılı TTK Kararı ile Kabul Edilen 9.Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programı Ünite, Kazanım, Ders Saati ve Öğrenme Alanı Sayıları

*Toplam Ünite Sayısı	*Toplam Kazanım Sayısı	*Toplam Ders Saati	*Toplam Öğrenme Alanı
6	25	72	4

Öğrenme Alanı

Kazanım Sayısı

Dinleme Söyleme Çalma	▶	7
Müziksel Algı ve Bilgilenme	▶	6

⁸ <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359> Erişim Tarihi:21.05.2024

⁹ <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359> Erişim Tarihi:21.05.2024

Müzik Kültürü	►	4
Müziksel Yaratıcılık	►	9 ¹⁰

“Temel Müzik Bilgileri” adlı 2. Üniteye 20 ders saati süresi ayrılmıştır.

*2. Ünite “Müziksel Algı ve Bilgilenme, Dinleme Söyleme, Müzik Kültürü” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*2.Ünite 7 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanımlardan 6. ve 7. kazanımlar Türk müziği konularına ayrılmıştır. 6. ve 7. kazanım kısımları için 6 ders saati süresi verilmiştir.

*2.Ünite 6.Kazanım kısmında “Türk Halk ve Türk Sanat Müziğinin Genel Özelliklerini Açıklar” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında sözlü ve sözsüz Türk müziği eserlerine yer verilmiştir. Açıklamalar kısmında Türk müziğindeki sözlü ve sözsüz müzik türleri dinî ve dindışı müzikler olarak guruplara ayrılmıştır. “Kürdi-Fikrimin İnce Gülü” adlı eser şarkı formuna örnek eser olarak notalarıyla birlikte verilmiştir. Aynı kazanım kısmında Türk müziği çalgılarına da yer verilmiştir. Türk müziği çalgıları kitap içinde hazırlanan bir etkinlikle görseller kullanılarak tanıtılmıştır.

2.Ünite 6. Kazanım kısmında;

- 1 adet Türk müziği makam ismine
- 1 Adet Türk müziği eserine
- 1 adet Türk müziği besteci ismine
- 15 adet Dinî ve Dindışı Türk müziği form ismine
- 8 adet Türk müziği çalgı ismine yer verilmiştir.
- Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

*2.Ünite 7.Kazanım kısmında “Türk Müziği Usûllerinin Vuruşlarını Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır. Bu kazanım kısmında Nim Sofyan, Semâî, Sofyan, Türk Aksağı, Yürük Semâî, Devr-î Turan, Devr-î Hindî, Düyek, Müsemmen, Aksak, Raks Aksağı, Oynak usûlleri darp vuruşları gösterilerek usûl kalıplarıyla birlikte öğretilmiştir. Öğretilen her bir usûle örnek olması açısından ilgili usûllerde bestelenmiş eserlere yer verilmiştir.

2. Ünite 7. Kazanım kısmında;

- 8 adet Türk müziği makam ismine

---

¹⁰ Tablo ve sayısal veriler MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programına göre hazırlanıp 2022 yılında basılmış 9.Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan bilgilere göre hazırlanmıştır.

- ▶ 12 adet Türk müziği eserine
- ▶ 12 adet Türk müziği besteci ismine
- ▶ 12 adet Türk müziği usûlüne yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzikte Dizi, Ton ve Makam adlı 3. Üniteye 10 ders saati süresi ayrılmıştır.

*3.Ünite “Müzik Kültürü, Müziksel Algı ve Bilgilenme, Dinleme Söyleme” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*3.Ünitede 3 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 2. ve 3.kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır. 2. ve 3. kazanım kısımları için 8 ders saati süresi verilmiştir.

*3.Ünite 2.Kazanım kısmında “Türk Müziğinin Makamsal Yapısını Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Türk müziği ses sistemi tanıtılmış ve iki ses arasındaki aralıklar görsel bir şekilde verilmiştir. Koma kavramının açıklaması yapılmıştır. Türk müziğindeki ses değiştirici işaretler adı, rumuzu, koma değeri, diyezi ve bemolünün gösterildiği bir tabloyla anlatılmıştır. Makam kavramı açıklanmış ve makam dizilerindeki Durak, Güçlü, Seyir, Yeden Sesleri anlatılmıştır. Türk müziğindeki ara perdeler porte üzerinde gösterilmiştir. Basit, Şed, Mürekkep makamların tanımları yapılmıştır. Basit makamların 4’lü ve 5’li dizileri gösterilmiş, Hicaz ve Uşşak makamlarında seyir yapma örneğine yer verilmiştir. Uşşak makamına örnek eser olarak “Mendili Oyaladım” adlı esere notalarıyla birlikte yer verilmiştir.

3.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- ▶ 8 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 1 adet Türk müziği eserine
- ▶ 1 adet Türk müziği besteci ismine
- ▶ 6 adet 4’lü ve 5’li makam dizisine
- ▶ 13 adet Türk müziği perde ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konularına 2 ders saati süresi verilmiştir.

3.Ünite 3.Kazanım kısmında “Türk Müziğine Ait Makamsal Eserleri Seslendirir” konusu “Dinleme ve Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Hicaz ve Uşşak makamlarında bestelenmiş şarkılar ve makamsal türküler notalarıyla birlikte verilmiştir.

3.Ünite 3.Kazanım kısmında;

- ▶ 2 adet Türk müziği makam ismine

► 8 adet Türk müziği eserine

► 3 adet Türk müziği besteci ismine yer verilmiştir.

► Türk müziği konularına 6 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzik Tarihi adlı 4. Üniteye 6 ders saati süresi ayrılmıştır.

*4.Ünite “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*4. Ünite 3 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 1. kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır. 1. kazanım kısmına 2 ders saati süresi verilmiştir.

*4.Ünite 1.Kazanım kısmında “17. yüzyıla Kadar Türk Müziği Tarihini Açıklar” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Türk müziği tarihi dönemler hâlinde incelenmiştir. Sadettin Arel, Onur Akdoğu ve Ercüment Berker’in yapmış oldukları sınıflandırmalara yer verilmiştir. Aynı kazanım alanında Türk müziğinde besteci ve müzikolog olarak hizmet etmiş 4 mûsıkîşinasın ayrıntılı biyografisine yer verilmiştir.

4.Ünite 1.Kazanım kısmında;

► 4 adet Türk müziği bestecisi biyografisine

► 24 adet Türk müziği icracı, müzikolog, araştırmacı, besteci ismine

► 3 adet Türk müziği eserine yer verilmiştir.

► Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzik Kültürü” adlı 5.Üniteye 16 ders saati süresi ayrılmıştır.

*5.Ünite” Müzik Kültürü, Dinleme Söyleme” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*5.Ünite 6 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 1.ve 2. kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır. 1. ve 2. kazanım kısımlarına 6 ders saati süresi verilmiştir.

*5.Ünite 1.Kazanım kısmında “Ülkemizdeki Müzikleri Türlerine Göre Sınıflandırır” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Ülkemizdeki müzik türleri hakkında bilgi verilmiştir. Türk müziği, mehter müziği ve dinî müziğin tanımı yapılmış bu müzik türlerine örnek olması açısından ilgili türde bestelenmiş eserlere yer verilmiştir.

5.Ünite 1.Kazanım kısmında;

► 2 adet Türk müziği form ismine

- ▶ 4 adet Türk müziği besteci ismine
- ▶ 4 adet Türk müziği eserine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

5.Ünite 2.Kazanım kısmında “Türk Müziğinden Örnek Eserler Seslendirir” konusu “Dinleme Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Türk müziğinde bestelenmiş şarkı ve marşlara yer verilmiştir. Eserler notalarıyla birlikte yer almıştır. Dinî müzik hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olması amaçlanmıştır.

5.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- ▶ 4 adet Türk müziği eserine
- ▶ 4 adet Türk müziği besteci ismine
- ▶ 1 adet Mehter müziği eserine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

08.06.2018 Tarih 11286013 Sayılı TTK Kararı ile Kabul Edilen 10.Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programı Ünite, Kazanım, Ders Saati ve Öğrenme Alanı Sayıları

*Toplam Ünite Sayısı	*Toplam Kazanım Sayısı	*Toplam Ders Saati	*Toplam Öğrenme Alanı
6	23	72	4

Öğrenme Alanı

Kazanım Sayısı

Dinleme Söyleme Çalma	▶	8
Müziksel Algı ve Bilgilenme	▶	5
Müzik Kültürü	▶	3
Müziksel Yaratıcılık	▶	7 ¹¹

“Temel Müzik Bilgileri” adlı 2.Üniteye 12 ders saati süresi ayrılmıştır.

*2.Ünite “Müziksel Algı ve Bilgilenme, Dinleme Söyleme” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

¹¹ Tablo ve sayısal veriler MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programına göre hazırlanıp 2022 yılında basılmış 10.Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan bilgilere göre hazırlanmıştır.

*2.Ünitede 4 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 2. kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır. 2. kazanım kısmına 2 ders saati süresi verilmiştir.

*2. Ünite 2.Kazanım kısmında “Türk Müziği Usûllerinin Vuruşlarını Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında Türk müziğinde kullanılan 8 ve 9 zamanlı usûller darp vuruşları ve usûl kalıplarıyla birlikte öğretilmiştir. Usûllerin darp vuruşlarının uygulanması için örnek eserler notalarıyla birlikte yer almıştır.

2.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- ▶ 2 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 2 adet Türk müziği bestecisine
- ▶ 2 adet Türk müziği eserine
- ▶ 9 adet Türk müziği usûlüne yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzikte Ton ve Makam” adlı 3.Üniteye 8 ders saati süresi ayrılmıştır.

*3.Ünite” Müziksel Algı ve Bilgilenme, Dinleme Söyleme” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*3.Ünitede 3 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 2. ve 3. kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır. 2. ve 3. kazanım kısımları için 6 ders saati süresi verilmiştir.

*3. Ünite 2.Kazanım kısmında “Türk Müziğinin Makamsal Yapısını Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Türk müziği ses değiştirici işaretler adı-koma değeri-diyez-bemol işaretleri tablo hâlinde gösterilmiştir. Rast ve Saba makamları 4’lü ve 5’li dizi hâlinde gösterilmiştir.

3.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- ▶ 2 Adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 1 adet Anonim Türk müziği eserine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği ses sistemi ses değiştirici işaretler hakkında bilgi verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

*3. Ünite 3.Kazanım kısmında “Türk Müziğine Ait Makamsal Eserleri Seslendirir” konusu “Dinleme Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında kulaktan şarkı öğretimi tekniği kullanılarak 4 adet Türk müziği eserinin notalarına yer verilmiştir.

3.Ünite 3.Kazanım kısmında;

- ▶ 2 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 4 adet Türk müziği eserine
- ▶ 1 adet Türk müziği bestecisine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzik Tarihi” adlı 4.Üniteye 4 ders saati süresi ayrılmıştır.

*4.Ünite” Müziksel Algı ve Bilgilenme, Müzik Kültürü” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*4.Ünite 2 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 1.kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır. 1. kazanım kısmı için 2 ders saati süresi verilmiştir.

*4. Ünite 1.Kazanım kısmında “17. ve 18. yüzyıl Türk Müziğinin Genel Özelliklerini Açıklar” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Türk müziği tarihinde meydana gelen önemli gelişmelere yer verilmiştir. Bu dönemde Türk müziği eğitiminin verildiği Enderûn Mektebi, Mızıkâ-î Humâyun ve mehterhaneler hakkında bilgi verilmiştir. IV.Murat, I.Mahmut, III.Selîm gibi Türk müziğine hizmet etmiş mûsikîşinas Pâdişahlara yer verilmiştir. Türk müziğinde nota yazım çalışmaları yapan teorisyen ve bestecilerin isimleri verilmiş Türk müziği formlarının açıklaması yapılmıştır.

4.Ünite 1.Kazanım kısmında;

- ▶ 5 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 3 adet mûsikîşinas Osmanlı Pâdişahı ismine
- ▶ 3 adet Türk müziği formuna
- ▶ 5 adet Türk müziği bestecisinin kısa biyografisine
- ▶ 5 adet Türk müziği eserine
- ▶ 4 adet Türk müziği nota çalışması yapan teorisyen ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzik Kültürü” adlı 5.Üniteye 12 ders saati süresi ayrılmıştır.

*5.Ünite” Müzik Kültürü, Dinleme Söyleme” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*5.Ünitede 7 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 3. ve 4. kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır. 3. ve 4. kazanım kısımları için 6 ders saati süresi verilmiştir.

*5. Ünite 3.Kazanım kısmında “Türk Sanat Müziği ve Dinî Müzik Eserlerini Dinler” konusu “Dinleme Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Farklı makamlarda bestelenmiş dinî ve din dışı eserler notalarıyla birlikte yer almıştır.

5.Ünite 3.Kazanım kısmında;

- ▶ 2 Adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 1 adet Dinî 1 adet Dindışı Türk müziği eserine
- ▶ 1 adet Türk müziği besteci ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

5. Ünite 4.Kazanım kısmında “Türk Müziği Çalgılarını Tanır” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Çalgılar guruplara ayrılarak anlatılmıştır. Türk müziği çalgılarının tanıtımı çalgıların görselleriyle birlikte yapılmıştır.

5.Ünite 4. Kazanım kısmında;

- ▶ 16 adet Türk müziği çalgısının tanıtımına yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

08.06.2018 Tarih 11286013 Sayılı TTK Kararı ile Kabul Edilen 11.Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programı Ünite, Kazanım, Ders Saati ve Öğrenme Alanı Sayıları

*Toplam Ünite Sayısı	*Toplam Kazanım Sayısı	*Toplam Ders Saati	*Toplam Öğrenme Alanı
7	24	72	4

Öğrenme Alanı

Kazanım Sayısı

Dinleme Söyleme Çalma	▶	7
Müziksel Algı ve Bilgilenme	▶	5
Müzik Kültürü	▶	4

“Atatürk ve Müzik” adlı 2.Üniteye 4 ders saati ayrılmıştır.

*2. Ünite “Dinleme-Söyleme” öğrenme” alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*2. Ünite 2 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 2. kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır. 2. kazanım kısmı için 6 ders saati süresi verilmiştir.

*2. Ünite 2.Kazanım kısmında “Atatürk’ün Sevdiği Şarkı ve Türküleri Tanır” konusu “Dinleme Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir.

*Atatürk’ün sevdiği eserlerden “Kürdi- Bülbülüm Altın Kafeste ve Hicaz- Pencere Açıldı Bilal Oğlan” adlı 2 adet anonim Türk müziği eserine notalarıyla yer verilmiştir.

2.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- ▶ 2 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 12 adet Türk müziği eserine yer verilmiştir
- ▶ Türk müziği konuları için 6 ders saati verilmiştir

“Temel Müzik Bilgileri” adlı 3.Üniteye 6 ders saati ayrılmıştır.

*3. Ünite “Müziksel Algı ve Bilgilenme, Müzik Kültürü” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*3. Ünite 3 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanımlardan 1. ve 3. kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır. 1. ve 3.kazanım için 4 ders saati süresi verilmiştir.

*3. Ünite 1.Kazanım kısmında “Aksak Ölçüleri Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir.

*Bu kazanım kısmında 5 ve 7 zamanlı Türk müziği usullerine yer verilmiştir. Türk Aksağı, Devrihindi ve Devri turan usulleri darp vuruşları gösterilerek usul kalıplarıyla birlikte öğretilmiştir. İlgili usûllerin vuruşlarının daha iyi öğretilmesi için öğretilen her bir usûl için o usûl kalıbında bestelenmiş bir esere yer verilmiştir.

---

¹² Tablo ve sayısal veriler MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programına göre hazırlanıp 2022 yılında basılmış 11.Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan bilgilere göre hazırlanmıştır.

3.Ünite 1. Kazanım kısmında;

- ▶ 3 adet Türk müziği usûlüne
- ▶ 3 adet Türk müziği eserine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

*3. Ünite 3. Kazanım kısmında “Türk ve Batı Müziği Biçimlerini (form) Tanır” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir.

*Bu kazanım kısmında Türk Müziği Biçimleri (formları) hakkında bilgi verilmiş ve ders kitabında bu formlarda bestelenmiş sözlü ve sözsüz eserlerin dinletilmesi şeklinde yer almıştır. Sözlü ve sözsüz biçimlerde anlatılan ilgili formun açıklaması yapılmış daha sonra o formla ilgili örnek eserlerin dinletilmesi şeklinde kitapta yer almıştır.

3.Ünite 3. Kazanım kısmında;

- ▶ 5 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 3 adet Türk müziği usûlüne
- ▶ 8 adet Türk müziği form ismine
- ▶ 7 adet Türk müziği bestecisi ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati verilmiştir.

“Müzikte Ton ve Makam” adlı 4.Üniteye 10 ders saati ayrılmıştır.

4. Ünite “Müziksel Algı ve Bilgilenme, Dinleme Söyleme” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*4. Ünite 5 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 1. ve 2. kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır. 1. ve 2. kazanım kısımları için 8 ders saati süresi verilmiştir.

*4. Ünite 1.Kazanım kısmında “Türk Müziğinde Makamsal Yapıyı Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında koma kavramının tanımı yapılmış ve Türk müziğindeki 1 tam ses aralığının 9’a bölünmesi ile elde edilen ses aralıkları görsel olarak gösterilerek metinle desteklenmiştir. Türk müziğindeki ses değiştirici işaretler adı, rumuz, koma değeri, diyezi, bemolünün gösterildiği bir tabloyla anlatılmıştır. Aynı kazanım içerisinde Segâh ve Hüzâm makamları 4’lü ve 5’lilerinin gösterilmesi şeklinde dizi hâlinde anlatılmıştır. Kazanımın son kısmında Hüzâm makamında yazılan “İndim Havuz Başına” adlı anonim bir esere yer verilmiştir.

4.Ünite 1. Kazanım kısmında;

- ▶ 2 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 1 adet Türk müziği eserine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

*4. Ünite 2.Kazanım kısmında “Türk Müziğine Ait Makamsal Eserleri Seslendirir” konusu “Dinleme Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir.

*Segâh ve Hüzzâm makamlarına ait 4 örnek eser notalarıyla birlikte verilmiştir. Dinleme ve Söyleme etkinliği yapılarak öğrencilerin bu makamların kulakta bıraktığı makamsal etkiyi tanımları amaçlanmıştır.

4.Ünite 2. Kazanım kısmında;

- ▶ 2 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 4 adet Türk müziği eserine
- ▶ 3 adet Türk müziği bestecisine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 6 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzik Tarihi” adlı 5.Üniteye 6 ders saati ayrılmıştır.

*5. Ünite “Müzik Kültürü” öğrenme” alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*5. Ünite 3 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 1. kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır. 1. kazanım kısmında yer alan Türk müziği konuları için 2 saatlik ders saati süresi verilmiştir.

*5. Ünite 1.Kazanım kısmında “19. yüzyıl Türk Müziğinin Genel Özelliklerini Açıklar” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında 19. yüzyıl Türk müziğinin genel özellikleri hakkında bilgi verilmiş ve dönemin bestecilerinin kısa biyografilerine yer verilmiştir. Türk müziğine vermiş oldukları desteklerden dolayı dönemin musikişinas Pâdişahları olan Sultan Abdülmecid, II. Mahmut, Sultan Abdülaziz Han, Sultan IV. Murat ve dönem mûsikîşinaslarından Haşim Bey, Kemeñçeçi Nikolaki, Dellalzade İsmail Dede Efendi'nin isimlerine yer verilmiştir. Besteledikleri eserlerin dinletilmesi yoluyla dönem bestecilerinin müzisyen kimlikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

5.Ünite 1. Kazanım kısmında;

- ▶ 5 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 5 adet Türk müziği eserine
- ▶ 12 adet Türk müziği bestecisi, mûsikîşinas kişi ve pâdişah ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzik Kültürü” adlı 6.Üniteye 12 ders saati ayrılmıştır.

*6. Ünite “Müzik Kültürü, Dinleme Söyleme” öğrenme” alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*6. Ünite 4 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 4 adet kazanım Türk müziği konularına ayrılmıştır. 1. 2.3. ve 4. kazanım kısımlarında yer alan Türk müziği konuları için 12 saatlik ders saati süresi verilmiştir.

6. Ünite 1.Kazanım kısmında “Ozanların ve Aşıkların Türk Halk Müziğine Katkılarını Açıklar” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanımda Yunus Emre’ye ait “Ben Yürürüm Yane Yane” adlı Segâh İlahi’ye yer verilmiştir.

6.Ünite 1. Kazanım kısmında;

- ▶ 1 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 1 adet Türk müziği eserine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

6. Ünite 2.Kazanım kısmında “Türk Halk Müziği Ozanlarının ve Aşıkların Eserlerini Tanır” konusu “Dinleme Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Ozanların ve Aşıkların besteledikleri eserler makam ve usul bilgilerine göre belirtilmiştir.

6.Ünite 2. Kazanım kısmında;

- ▶ 2 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 4 adet Türk müziği usûlüne yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

6. Ünite 3.Kazanım kısmında “Dinlediği Değişik Türdeki Müziklerden Arşiv Oluşturur” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında farklı makamlarda bestelenmiş Türk müziği eserlerine yer verilmiştir.

6.Ünite 3. Kazanım kısmında;

- ▶ 3 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 4 adet Türk müziği bestecisine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

6. Ünite 4.Kazanım kısmında “Çalgı Türlerini Tanır” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında Türk müziğine ait çalgılar Vurmalı Çalgılar, Telli Çalgılar, Üflemlerli Çalgılar olarak gruplara ayrılmış bir şekilde her bir çalgı görselleri ile tanıtılmıştır.

6.Ünite 4. Kazanım kısmında;

- ▶ 15 adet Türk müziği çalgısının fotoğrafı ve destekleyici metinlerle tanıtımına yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

“Müziksel Yaratıcılık” adlı 7.Üniteye 14 ders saati ayrılmıştır.

*7. Ünite “Müziksel Yaratıcılık” öğrenme” alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*7. Ünite 5 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 4.kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır. 4. kazanım kısmında yer alan Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

7. Ünite 4.Kazanım kısmında “Müziği Diğer Sanat Dallarında Kullanır” konusu “Müziksel Yaratıcılık” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında etkinliklerde çalınması ve seslendirilmesi için “Ömer Faruk Tekbilek-I Love You, İncesaz- Muhâllebicinin Oğlu, Hüsnü Şenlendirici- Gözüm” adlı Türk müziği eserlerine yer verilmiştir.

7.Ünite 4. Kazanım kısmında;

- ▶ 3 adet Türk müziği makam ismine
- ▶ 3 adet Türk müziği bestecisine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

**08.06.2018 Tarih 11286013 Sayılı TTK Kararı ile Kabul Edilen 12.Sınıf Müzik Dersi
Öğretim Programı Ünite, Kazanım, Ders Saati ve Öğrenme Alanı Sayıları**

*Toplam Ünite Sayısı	*Toplam Kazanım Sayısı	*Toplam Ders Saati	*Toplam Öğrenme Alanı
6	21	72	4

Öğrenme Alanı

Kazanım Sayısı

Dinleme Söyleme Çalma	►	5
Müziksel Algı ve Bilgilenme	►	3
Müzik Kültürü	►	3
Müziksel Yaratıcılık	►	10 ¹³

“Temel Müzik Bilgileri” adlı 2.Üniteye 4 ders saati ayrılmıştır.

*2. Ünite “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme” alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*2. Ünite 2 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 2. kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır. 2. kazanım kısmı için 4 ders saati süresi verilmiştir.

*2. Ünite 2.Kazanım kısmında “Aksak Usûlleri, Ölçüleri Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında Aksak usûlünün tanımı yapılmış 5/8, 7/8, 9/8, 10/8, 12/8’lik türleri olduğu bilgisine yer verilmiştir. 9/8 ve 10/8’lik Türk müziği usûlleri darp vuruşları ve usûl kalıplarıyla birlikte yer almıştır.

2.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- 3 adet Anonim Türk müziği eserine
- 7 adet Türk müziği usûlüne yer verilmiştir.
- Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

¹³ Tablo ve sayısal veriler MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programına göre hazırlanıp 2022 yılında basılmış 12.Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan bilgilere göre hazırlanmıştır.

“Müzikte Makam ve Çok Sesli Türk Müziği” adlı 3.Üniteye 28 ders saati ayrılmıştır.

*3. Ünite “Müziksel Algı ve Bilgilenme. Dinleme Söyleme” öğrenme” alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*3. Ünite 6 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 1.2.3. ve 4. kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır.1.2.3.4. kazanım kısımları için 18 ders saati süresi verilmiştir.

*3. Ünite 1.Kazanım kısmında “Türk Müziğinin Makamsal Yapısını Tanır” konusu “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında Türk müziği ses sisteminin açıklaması yapılmıştır. Koma kavramının tanımı yapılmış ve Türk müziğindeki 1 tam ses aralığının 9’a bölünmesi ile elde edilen ses aralıkları görsel olarak gösterilerek metinle desteklenmiştir. Türk müziğindeki ses değiştirici işaretler adı, rumuz, koma değeri, diyezi, bemolünün gösterildiği bir tabloyla anlatılmıştır. 3 adet makamın dizileri ve seyir sesleri örnekler verilerek anlatılmıştır.

3.Ünite 1.Kazanım kısmında;

- ▶ 3 adet makam ismine
- ▶ 3 adet makam dizisi ve perde isimlerine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

*3. Ünite 2.Kazanım kısmında “Türk Müziğine Ait Makamsal Eserleri Seslendirir” konusu “Dinleme Söyleme” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında Türk müziğindeki meşk sisteminden bahsedilmiş, Türk müziği ses icracılığında usûl-meşk öğelerinin önemi ele alınmıştır. Farklı makamlarda bestelenmiş şarkı formunda yazılmış eserler notalarıyla birlikte yer almıştır. Aynı kazanım içerisinde dinî müzik formlarında ezan formuna yer verilmiştir. Ezanların makamsal okunuşu ve her ezan vaktinin hangi makamda okunması gerektiği ile ilgili bilgilere verilmiştir. 5 vakit okunan ezanlarda her bir vaktin okunduğu ezan, ilgili makam ismi verilerek ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

3.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- ▶ 41 adet Türk müziği eserine
- ▶ 1 adet Dinî müzik formuna
- ▶ 30 adet Türk müziği besteci ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 8 ders saati süresi verilmiştir.

*3.Ünite 3.Kazanım kısmında “Türk Müziği Eserlerini Dinleyerek Dağarcık Oluşturur” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Türkiye’nin her bölgesinden Türk müziğine katkı sunan besteci ve icracı isimlerine yer verilmiştir.

3.Ünite 3.Kazanım kısmında;

- ▶ 17 adet Türk müziği besteci ve icracı ismine
- ▶ 7 adet Türk müziği makam ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

*3.Ünite 4.Kazanım kısmında “20.yüzyıldan günümüze Türk Müziğinin Genel Özelliklerini Açıklar” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu dönem içinde açılan müzik kurumlarına ve 20. yüzyılda iz bırakmış Türk müziği besteci ve icracı isimlerine yer verilmiştir.

3.Ünite 4.Kazanım kısmında;

- ▶ 7 adet Türk müziği besteci ismine
- ▶ 8 adet Türk müziği eğitimi veren eğitim kurumu ismine
- ▶ 3 adet Türk müziği makam ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzik Kültürü” adlı 5.Üniteye 20 ders saati ayrılmıştır.

*5. Ünite “Müzik Kültürü, Dinleme Söyleme” öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*5. Ünite 5 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 1.2.3. ve 5. kazanım kısımları Türk müziği konularına ayrılmıştır.1. 2.3.5. kazanım kısımları için 18 ders saati süresi verilmiştir.

*5.Ünite 1.Kazanım kısmında “20.yüzyıldan günümüze Türk Müziği Besteci ve Yorumcularını Tanır” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Türk müziğinin 20.yüzyıl besteci ve icracılarının biyografilerine yer verilmiş ve müzikâl çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

5.Ünite 1.Kazanım kısmında;

- ▶ 11 adet Türk müziği besteci ve icracının kısa biyografilerine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 4 ders saati süresi verilmiştir.

*5.Ünite 2.Kazanım kısmında “Dünyanın Değişik Bölgelerindeki Yöresel Çalgıları Türk Müziği ile ilişkilendirir” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında dünyanın farklı ülkelerindeki yerel çalgılara yer verilmiş ve bu çalgıların Türk müziği çalgılarıyla benzerlik ve farkları üzerinde durulmuştur.

5.Ünite 2.Kazanım kısmında;

- ▶ 4 adet Türk müziği çalgısına yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 6 ders saati süresi verilmiştir.

*5.Ünite 3.Kazanım kısmında “Önde Gelen Orkestra ve Koro Şeflerini Tanır” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında Türk müziğinde isimleri öne çıkmış şeflerin isimlerine ve çalışma alanlarına yer verilmiştir.

5.Ünite 3.Kazanım kısmında;

- ▶ 4 adet Türk müziği şef ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

*5.Ünite 5.Kazanım kısmında “Dinlediği Müzikleri Türlerine Göre Ayırır” konusu “Müzik Kültürü” öğrenme alanıyla ilişkilendirilerek işlenmiştir. Bu kazanım kısmında Türk Halk ve Sanat müziği eserleri dinletilerek müziğin tür olarak ayırt edilmesi amaçlanmıştır.

5.Ünite 5.Kazanım kısmında;

- ▶ 3 adet Türk müziği besteci-icracı ismine
- ▶ 3 adet Türk müziği çalgı ismine yer verilmiştir.
- ▶ Türk müziği konuları için 6 ders saati süresi verilmiştir.

“Müzikte Yaratıcılık” adlı 6.Üniteye 8 ders saati ayrılmıştır.

*6. Ünite “Müzikte Yaratıcılık” öğrenme” alanıyla ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

*6. Ünite 4 adet kazanım kısmı bulunmaktadır. Bu kazanım kısımlarından 4. kazanım kısmı Türk müziği konularına ayrılmıştır.4. kazanım kısmı için 2 ders saati süresi verilmiştir. Bu kazanım kısmında müzik etkinlikleri yaparken kullanılacak müziklerde Türk müziği eserlerine yer verilmiştir.

6. Ünite 4. Kazanım kısmında;

- 9 adet Türk müziği eserine yer verilmiştir.
- Türk müziği konuları için 2 ders saati süresi verilmiştir.

Türk müziği konu ve kazanım sayılarının bu denli artış göstermesi müziğin farklı türlerinde çalışan bazı akademisyen, eğitimci ve icracılar tarafından eleştirilmiş ve müziğin politize edilmeye çalışıldığına dair görüşler sunmasına da sebep olmuştur. 2002 yılı sonrası MEB'in müzik eğitimi ile ilgili aldığı kararları tasvip etmeyen ve MEB müzik derslerindeki müfredat ve öğretim programları değişikliklerinin Cumhuriyet rejimine bir darbe olduğunu düşünen yazar ve akademisyenlerin yazdıkları yazılara da rastlanılmıştır. 2018 yılında Önder Çelik tarafından kaleme alınan "AKP'nin Müzik Eğitiminde Osmanlı Modeli" başlıklı yazısında Çelik, görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"15 yıllık AKP iktidarında gerek gericiliğin gerekse milliyetçiliğin yükseldiği farklı dönemler yaşandı. Geçen bu süreçte atılan siyasi adımların yanı sıra sürekli olarak devam eden "halkı belirli bir kalıpta tutma gayreti" sürekli olarak beraberinde devam etti. Müzik dersi için hazırlanan yeni müfredatta Batı müziği tamamen çıkartılacak. Yerine ise ilahiler ve salavatlar getirilecek. Yeni müfredatta konu olan birkaç başlık ise Osmanlı müziği, Türk marşları, Mevlevi öğretisinin müzik anlayışı, kahramanlık türküleri ve dini eserler ağırlıklı olarak öğretilecek. Bunun yanında tarikatlar içinde yapılan müzikler ve Osmanlı ile devam eden süreçte ve sonrasında süre gelen Türk Sanat Müziği'ni de ayrı bir kulvar olarak önümüze koyarsak, bu tarafın eser sahiplerinin daha belirgin olduğu görülür. Bunun altında yatan neden ise sarayın kendine bir müzik türü seçmesi ile ilgilidir. AKP'nin saray sevdasını ve halen devam eden "Yeni Osmanlıcılık" tutkusunu anlatarak devam edeyim. Bu meselenin yani müzik ders müfredatının içinin boşaltılması konusunda canımı en çok yakan durum milliyetçi yani Türkçü duyguların vurgulu bir biçimde anlatılacağı içeriklerin gericilik ile harmanlanarak pompalanacağı bir düzleme gelmiş olmasıdır ve "Batı müziği" artık müfredatta yer almayacak. Bunu tahmin etmek çok da zor değil, nasıl bu denli kendinden emin konuşuyorsun diye soracak olunursa, Müzik öğretmenliği lisansında okutulan müzik tarihi dersleri bu aklın ürünüyle doludur." ¹⁴

"21. yüzyıl eğitim politikalarının müzik eğitimi üzerine üretilen eğitim politikaları neticesinde yapılan araştırmalar ve kaynak taramaları sonrasında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Aşağıda MEB TTK tarafından 2018 yılında hazırlanan OMDÖP'nin 9.10.11.12. sınıf öğretim programlarının incelenmesi sonrasında ortaya çıkan veriler sunulmuştur. Verilerin analiz edilmesi esnasında bütün üniteler ve ünite içinde yer alan kazanım-konu ve etkinlik kısımları incelenmiş ve içinde Türk müziği ile ilgili konu ve kazanım sayıları tespit edilmiştir. Veriler analiz edilmiş ve 2018 OMDÖP'ndeki Türk

[14https://yurtsever.org.tr/2017/akpnin-muzik-egitiminde-osmanli-modeli-117438/](https://yurtsever.org.tr/2017/akpnin-muzik-egitiminde-osmanli-modeli-117438/)Erişim Tarihi:23.05.2024

müziği ile ilgili konu ve kazanım sayıları elde edilmiştir. Sayıların elde edilmesi sonucu veriler oransal olarak yüzdeler halinde sunulmuştur.” Şimşek; 2024.

VERİLER:

2018 MEB 9. SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMI

TOPLAM ÜNİTE SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU ÜNİTE SAYISI	TOPLAM DERS SAATİ SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU DERS SAATİ SAYISI	TOPLAM KONU KAZANIM SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ OLDUĞU KAZANIM SAYISI
6	4	72	22	25	7

2018 MEB 10. SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMI

TOPLAM ÜNİTE SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU ÜNİTE SAYISI	TOPLAM DERS SAATİ SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU DERS SAATİ SAYISI	TOPLAM KONU KAZANIM SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ OLDUĞU KAZANIM SAYISI
6	4	72	16	23	6

2018 MEB 11. SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMI

TOPLAM ÜNİTE SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU ÜNİTE SAYISI	TOPLAM DERS SAATİ SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU DERS SAATİ SAYISI	TOPLAM KONU KAZANIM SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ OLDUĞU KAZANIM SAYISI
7	6	72	34	24	11

2018 MEB 12. SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMI

TOPLAM ÜNİTE SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU ÜNİTE SAYISI	TOPLAM DERS SAATİ SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KAZANIMLARININ OLDUĞU DERS SAATİ SAYISI	TOPLAM KONU KAZANIM SAYISI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ OLDUĞU KAZANIM SAYISI
6	4	72	42	21	11

2018 MEB 9.SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TÜRK MÜZİĞİ ÖGELERİNİN VE KONULARININ ÜNİTE-DERS SAATİ VE KAZANIMLARDA YER ALMA ORANI

TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ ÜNİTELERDE YER ALMA ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONU-KAZANIMLARINA AYRILAN DERS SAATİ ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ KAZANIM KISIMLARINDA YER ALMA ORANI
% 67	% 31	% 28

2018 MEB 10.SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TÜRK MÜZİĞİ ÖGELERİNİN VE KONULARININ ÜNİTE-DERS SAATİ VE KAZANIMLARDA YER ALMA ORANI

TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ ÜNİTELERDE YER ALMA ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONU-KAZANIMLARINA AYRILAN DERS SAATİ ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ KAZANIM KISIMLARINDA YER ALMA ORANI
% 67	% 22	% 26

2018 MEB 11.SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TÜRK MÜZİĞİ ÖGELERİNİN VE KONULARININ ÜNİTE-DERS SAATİ VE KAZANIMLARDA YER ALMA ORANI

TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ ÜNİTELERDE YER ALMA ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONU-KAZANIMLARINA AYRILAN DERS SAATİ ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ KAZANIM KISIMLARINDA YER ALMA ORANI
% 86	% 47	% 46

2018 MEB 12.SINIF MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TÜRK MÜZİĞİ ÖGELERİNİN VE KONULARININ ÜNİTE-DERS SAATİ VE KAZANIMLARDA YER ALMA ORANI

TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ ÜNİTELERDE YER ALMA ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONU-KAZANIMLARINA AYRILAN DERS SAATİ ORANI	TÜRK MÜZİĞİ KONULARININ KAZANIM KISIMLARINDA YER ALMA ORANI
% 67	% 58	% 52

SONUÇ:

“Foucault'nun öznesi geleneksel toplumdaki modern topluma geçen, toplumsal yapı içindeki insandır. Yani öznedir. O, insanı, bedeni ve kimliği ile inşa edilen bir varlık olarak görür. İnşa eden ise, bireyi tahakkümü altında tutan iktidardır. Özne ve İktidar bağlamında bilgi ve bilgiye ulaşılacak her türlü yol iktidarın egemenliğindedir” görüşünden yola çıkılarak yapılan bu araştırma, müziğin siyasetten ve devlet yönetiminden ayrı düşünülmemeyeceğini göstermektedir. Osmanlı İmparatorluğu'ndan itibaren müzik eğitimi özelinde Türk müziği eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların genel bir değerlendirilmesinin yapıldığı bu çalışmada gerek günümüzde gerekse geçmişte atılan siyasi adımların Türk müziği ve genel müzik eğitimiyle ilgili olumlu ya da olumsuz sonuçları doğruluğunu göstermektedir. Osmanlı döneminde Meşkhâneler ve Enderûn Mektebi ile başlayan yarı resmî Türk müziği öğretimi dönem pâdişahlarının siyasi görüşlerine göre şekillenmiştir. Batı uygarlığını benimseyen 3 Selim'in Barok Dönem sonrası Batılılaşma faaliyetlerini müzik üzerinde de devam ettirmesi müzik icrâsının ve eğitiminin siyasetten ayrı düşünülmemeyeceğinin göstergelerindedir. Selim sonrası tahta

çıkan pâdişahlar döneminde de müzik ve müzik eğitimi aslında benzer süreçleri yaşamıştır. Osmanlının son dönemlerinde Darülelhân ve benzeri kurumların açılmasıyla kurumsal müzik eğitiminin başladığı dönemler de müzik eğitiminin siyaset gözetiminde yapıldığının göstergelerindedir. Foucault'ın iktidar ve özne kavramları ile iktidar ne isterse o olur görüşü burada da kendisini göstermiştir. Tarih tekerrür etmiş ve Osmanlı sonrası kurulan yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti de 3. Selim dönemi gibi batılılaşma faaliyetlerini başlatmış müzik ve sanat eğitiminde de bu durumlar kendisini göstermiştir. Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarında Türk müziği kendisine yer bulamamış ve özellikle MEB'e bağlı eğitim verilen kurumlarda müfredatlardan çıkarılmıştır. Müzik eğitimi ile ilgili alınan siyâsi kararlarda müzik türleri etkili olmuştur. Sol düşünce ekseninde siyaset yapan partilerin siyâsi çalışmalarında batı uygarlığını temsil eden müzik ve müzik türleri yer alırken, sağ düşünce ekseninde siyaset yapan partilerin siyâsi çalışmalarında ise daha çok Osmanlı kültürünü ifade eden Türk müziği ile ilgili çalışmalar yer almıştır. Gerek DP gerekse AKP döneminde yapılan eğitim ve kültür-sanat çalışmalarında da bu durum kendisini belli etmektedir. Makale yazımı sürecinde yapılan araştırmalar neticesinde: *Osmanlı Pâdişahları döneminde başlayan Türk müziği eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların Cumhuriyet sonrasında sağ düşünce ekseninde politika yapan siyâsi partiler döneminde desteklendiği, sol düşünce yapısına sahip siyâsi partilerin Türk müziği eğitimi ve öğretimi hakkında mesafeli davrandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.* 2000 sonrası iktidar koltuğuna oturan AKP'nin müzik eğitim politikalarında Türk müziğine daha fazla yer verdiği müzik eğitimi adına aldığı kararlardan belli olmaktadır. Özellikle 2018 yılında MEB TTK tarafından hazırlanan MDÖP'lerinde Türk müziği ile ilgili konu ve kazanım sayılarının önceki yıllara göre büyük oranda artış göstermesi Türk müziği eğitimi adına olumlu olarak değerlendirilebilir. Uzun yıllar boyunca görmezden gelinen Türk müziği, Osmanlı müziği adıyla anıldığı Osmanlı döneminde ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk kuruluş yıllarında bir takım olumsuzluklar yaşamış olsa da 21. yüzyıl müzik eğitim politikalarının sonucu olarak MEB'e bağlı kurumlarda verilen müzik eğitiminde konu ve kazanım sayılarının artışı bakımından büyük bir ivme kat ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Elde edilen verilerin incelenmesi ile 2000 yılı sonrası yapılan MDÖP'lerinde Türk müziği konu ve kazanım sayılarının kademeli olarak arttığı sonucuna ulaşılmıştır. MDÖP'lerinin hazırlanmasında siyâsi kararlardan etkilenildiği ve 2002 yılında iktidara gelen AKP hükümetinin 2018 yılında MEB TTK tarafından hazırlanmış olan 2018 OMDÖP'nda Türk müziği konu ve kazanım sayılarına geçmiş yıllarda yapılan öğretim programlarına göre daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Osmanlı kültürüne sık sık vurgu yapan AKP hükümetinin *Muhafazakâr Demokrasi, Millî Muhafazakâr, Sosyal Muhafazakâr ve Yeni Osmanlılık* olarak belirlediği siyâsi ideolojisi müzik politikaları ekseninde değerlendirildiğinde Osmanlı kültürünün içinde önemli bir yere sahip olan Türk müziğine önem verdiği ve bu müzik türünün Osmanlı kültürünün devamı niteliğinde olduğunu ve bu yüzden Türk müziği ile ilgili konu ve kazanım sayılarına MEB MDÖP'lerinde daha fazla yer verdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Yayımlanmış Tez

Ayas, Onur Güneş, Erken Cumhuriyet Dönemi Müzikte Batılılaşma Politikalarına Karşı Uyum ve Direnç Örüntüleri, Doktora Tezi, İstanbul Üniv. Sos.Bil.Enst., 2013.

Büyükduman, Bedirhan, Demokrat Parti Döneminde Uygulanan Kültür Politikalarının Türk Makam Müziğine Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Sos.Bil.Enst., 2021.

Yurtseven, Gürsel, Türkiye Cumhuriyeti'nde Müzik Kurumlaşması ve Kültürel Kimlik Değişimi, Doktora Tezi, YTÜ Sos, Bil. Enst., 2018.

Yayımlanmamış Tez

Şimşek, Ferhat, 2000-2023 Yılları Arası Türk Müziği Eğitim Politikaları” Doktora Tezi, YTÜ Sos.Bil.Enst., 2024.

Yayımlanmamış Bildiri

Öztürk, Ozan. “Geleneksel Müziklerin Westernizasyonu”, Van: Genel Müzik Eğitiminde Geleneksel Müziklerimiz Sempozyumu, (Yayımlanmamış Bildiri). 2005.

Web Kaynakları

<https://plato.stanford.edu/entries/foucault> Erişim Tarihi: 10.05.2024.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/eflatun> Erişim Tarihi: 10.05.2024.

<https://www.akparti.org.tr/parti/kurumsal-kimlik/> Erişim Tarihi: 11.05.2024.

<https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359> Erişim Tarihi: 21.05.2024.

<https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359> Erişim Tarihi: 21.05.2024.

Blog

<https://yurtsever.org.tr/2017/akpnin-muzik-egitiminde-osmanli-modeli-117438/>Erişim Tarihi: 23.05.2024.

Dergi Makaleleri

Demirgen, Emel ve Nilgün Sazak, "III. Selim Dönemi'nde Enderun-i Hümayun Mekteplerinde Okutulan Müzik Risalesinin Meşk Yöntemi Açısından İncelenmesi" İdil Cilt 3 Sayı 11 DOI: 10.7816/idil-03-11-02

Güçtekin, Nuri, "İsmail Hakkı Bey ve Osmanlı Devletinde İlk Özel Musiki Okulu: Musiki-i Osmani Mektebi" Rast Müzikoloji Dergisi Cilt II, Sayı 2, 2014 DOI: doi.org/10.12975/rastmd.2014.02.01.00028

Kitap

Behar, Cem, Aşk Olmayınca Meşk Olmaz, YKY, İstanbul, 1998.

Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Adın Kitabevi, Ankara, 1993.

Gökalp, Ziya, Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak, Ötüken Neşriyat, 2017.

Mansfield, Nick, Öznellik, İstanbul, Babil Kitap, 2021.

Mardin, Şerif, Türk Modernleşmesi Makaleler IV, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.

Milli Eğitim Bakanlığı, 9. Sınıf Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2022.

Milli Eğitim Bakanlığı, 10. Sınıf Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2022.

Milli Eğitim Bakanlığı, 11. Sınıf Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2022.

Milli Eğitim Bakanlığı, 12. Sınıf Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2022.

Milli Eğitim Bakanlığı 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı, 2018.

Mutlu Şamil, Osmanlı Devleti'nde Misyoner Okulları. İstanbul: Gökkuşbu Yayınları, 1999.